

Kompromis w sprawie KPO. Cicha zgoda Polski na unijny mechanizm warunkowości

MARCIN CHRUSCIEL

Członek zespołu „Nowej Konfederacji”,
doktorant nauk o polityce na Uniwersytecie Wrocławskim

Skuteczność nowego narzędzia do dyscyplinowania państw członkowskich została potwierdzona. Wzmocniło to pozycję Komisji Europejskiej w systemie politycznym Unii. Ale i Komisja dokonała ustępstw

Zatwierdzenie z początkiem czerwca polskiego Krajowego Planu Odbudowy – po przeszło 13 miesiącach od jego złożenia – jest wyrazem politycznego kompromisu, na który zdecydowały się polskie władze i Komisja Europejska. Wraz z jego zawarciem Warszawa otworzyła sobie drogę do otrzymania pierwszej wypłaty środków z wynegocjowanej jeszcze w lipcu 2020 roku puli 23,9 mld euro dotacji i 11,5 mld euro pożyczek. Na drodze do tego celu znajdują się postawione przez Komisję Europejską i zaakceptowane ostatecznie przez polski rząd tzw. kamienie milowe dotyczące reformy wymiaru sprawiedliwości w Polsce, które stanowią praktyczny wymiar realizacji mechanizmu warunkowości, a zatem powiązania wypłaty środków z przestrzeganiem unijnych standardów praworządności. Na marginesie warto dodać, że mechanizm ten – z uwagi na brak mierzalnych kryteriów spełnienia warunków państwa prawnego i duże pole do uznaniowości pozostawione w tym zakresie po stronie Komisji – został zaskarżony przez Polskę i Węgry do TSUE jako

niezgodny z unijnymi traktatami i ingerujący w kompetencje państw członkowskich. Zawarte w ostatnim czasie porozumienie i przychylenie się polskich władz do spełnienia warunków postawionych przez Komisję, de facto legitymizuje jednak funkcjonowanie wspomnianego mechanizmu – potwierdzając tym samym skuteczność tego nowego narzędzia do dyscyplinowania państw członkowskich.

Nie można w tym wypadku pominąć faktu, że w wyniku rozmów prowadzonych ze stroną polską, Komisja złagodziła brzmienie dwóch z trzech pierwotnych warunków stawianych Warszawie w zakresie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Niezmieniony został warunek zlikwidowania Izby Dyscyplinarnej w Sądzie Najwyższym, który wynika wprost z orzeczenia TSUE z 2021 roku. Komisja dopuściła natomiast wprowadzenie alternatywnego systemu dyscyplinowania sędziów, ale takiego, który nie będzie ich karał za podejmowane wyroki, jak również za wysyłanie pytań prejudycjalnych do TSUE. Złagodzony został również warunek

automatycznego przywrócenia do wykonywania zawodu tych sędziów, którzy zostali skazani wyrokami przez Izbę Dyscyplinarną. W jego miejsce pojawił się wymóg zapewnienia sędziom dostępu do procedury odwoławczej z gwarancją rozstrzygnięcia tych spraw do końca 2023 roku. Wymóg ten uwzględniony został w prezydenckiej ustawie procedowanej obecnie w parlamencie.

Niewątpliwym ustępstwem ze strony Komisji, do którego doprowadziła przewodnicząca Ursula von der Leyen pomimo braku zgodności wśród unijnych komisarzy, jest również zatwierdzenie polskiego KPO przed spełnieniem przez Warszawę uzgodnionych warunków. W tym przypadku Komisja zachowała sobie jednak możliwość dalszego wstrzymywania wypłaty środków, jeśli w jej opinii wspomniane kamienie milowe nie zostaną należycie wypełnione – niezależnie od innych zobowiązań zapisanych w KPO, dotyczących m.in. reform podatkowych w ramach polityki klimatycznej UE.

Decydując się na powyższe ustępstwa, Komisja Europejska pozytywnie zweryfikowała możliwość stosowania w praktyce

mechanizmu warunkowości przy wypłacie unijnych środków, wzmacniając tym samym swoją pozycję w systemie politycznym UE, a także w stosunku do państw członkowskich. Bez wątplenia nie byłoby to możliwe bez rozszerzającego wyroku

**Komisja złagodziła
brzmienie dwóch z trzech
pierwotnych warunków
stawianych Warszawie
w zakresie funkcjonowania
wymiaru sprawiedliwości**

TSUE, który uznał tę procedurę za mieszczącą się w granicach kompetencji przyznanych traktatowo Unii, pomimo braku wyraźnych regulacji w tym zakresie. Polska uzyskała natomiast realną perspektywę wypłaty niebagatelnej puli środków, które będą napędzały inwestycje oraz pomagały skuteczniej walczyć z inflacją poprzez umocnienie złotego.